

Załącznik
do Uchwały Nr 56/VII/15
Rady Powiatu Pajęczańskiego
z dnia 23 czerwca 2015 r.

**POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU
PIECZY ZASTĘPCZEJ**

PAJĘCZNO 2015

SPIS TREŚCI

I. Wstęp.....	2
II. Podstawy prawne programu	3
III. Regulacje prawne dotyczące rodziny i dziecka	3
IV. Zadania powiatu.....	4
V. Charakterystyka rodziny	5
VI. Analiza rodzin zastępczych, osób usamodzielnianych, placówki instytucjonalnej funkcjonującej na terenie powiatu pajęczańskiego oraz sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy poza powiatem, koszty pieczy zastępczej.....	10
VII. Limit rodzin zastępczych zawodowych.....	13
VIII. Cel programu rozwoju pieczy zastępczej	14
IX. Monitoring i ewaluacja	16
X. Podsumowanie	17

I. WSTĘP

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej to dokument wskazujący podstawowe kierunki działań lokalnego systemu wsparcia, którego podstawowym zadaniem jest zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom, w przypadkach niemożności sprawowania nad nimi opieki przez własnych rodziców. Wskazuje działania, których podjęcie pozwoli zapewnić potrzebującemu dziecku maksymalną ochronę w zakresie jego interesów osobowych, jak i majątkowych. Podstawą opracowania Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej jest ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 332). Zgodnie z art. 180 pkt 1 ww. ustawy, do zadań własnych powiatu należy opracowywanie i realizacja trzyletnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej. Kierując się zasadą, która wskazuje, że naturalnym i najbardziej właściwym dla prawidłowego rozwoju dziecka środowiskiem wychowawczym jest rodzina, należy przyjąć, że jedną z najbardziej efektywnych i pożądanых strategii ochrony i pomocy dzieciom pozbawionym naturalnej i prawidłowo funkcjonującej rodziny, jest popularyzowanie i rozwijanie rodzinnej opieki zastępczej. Należy podkreślić, że umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej ma być ostatecznością po wykorzystaniu wszystkich możliwych form wsparcia rodziny naturalnej. Gdy dziecko zostanie pozbawione możliwości rozwoju w rodzinie naturalnej, należy w pierwszej kolejności dążyć do zapewnienia mu rodzinnej formy opieki zastępczej, jako najbardziej optymalnej dla jego rozwoju. Jednocześnie ważne jest, aby prowadzić pracę z rodziną naturalną dziecka w celu przywrócenia jej zdolności opiekuńczo-wychowawczych.

Zgodnie z polskim systemem prawnym przed samorządem gminnym oraz powiatowym postawiono główne zadania, których celem jest zapewnienie dzieciom właściwej opieki i wychowania.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej gmina zobowiązana jest do działań z zakresu profilaktyki rodzinnej, pracy z naturalną rodziną, wspierania i podtrzymywania możliwości wychowawczych i opiekuńczych rodzin biologicznych na swoim terenie. Działania gminy zmierzają do zabezpieczenia dziecka przed sytuacją odebrania go rodzicom i ograniczeniem im praw rodzicielskich. Są one realizowane przez gminne instytucje świadczące usługi na rzecz dziecka i rodziny. Gminy mogą prowadzić wczesną profilaktykę dla rodzin z krótkim stażem, organizować środowiskowe formy opieki pozarodzinnej dla dzieci i młodzieży w wieku szkolnym. W systemie wsparcia ważnym elementem jest utworzenie stanowiska asystenta rodziny na potrzeby bezpośredniej pracy z rodziną biologiczną. To wsparcie kierowane jest wyłącznie do rodzin, które nie zapewniają wychowywanym dzieciom właściwych warunków wychowawczych, wymagają w tym zakresie wsparcia zewnętrznego. Samorząd gminny, ma więc przeciwdziałać sytuacjom prowadzącym do umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Tą działalność samorządu kierowaną do rodzin ustawa nazywa wspieraniem rodziny. W sytuacji, gdy udzielone przez samorząd gminny wsparcie nie będzie przynosić oczekiwanych rezultatów, ustawodawca przewidział umieszczanie dzieci w szeroko rozumianej pieczy zastępczej. W związku z tym na gminy nałożono także obowiązek współfinansowania pobytu dzieci w pieczy zastępczej.

Samorząd powiatowy, zgodnie z wskazaniem ustawy, został wyznaczony w zakresie organizowania pieczy zastępczej. Do jego zadań podstawowych należy zapewnienie dzieciom opieki zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych, także organizowanie pomocy osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki, przez wspieranie procesu usamodzielnienia. Powiat opracowuje 3-letnie programy dotyczące rozwoju pieczy zastępczej, zawierające między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych, zapewnia warunki do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych. Prowadzi placówki opiekuńczo-wychowawcze, może także prowadzić placówki wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym. Organizuje szkolenia, udziela wsparcia rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania grup wsparcia oraz udzielania poradnictwa. Jest zobowiązany do

finansowania pieczy zastępczej oraz wyznaczenia organizatora rodzinnej pieczy zastępczej zobowiązanego do prowadzenia pracy bezpośredniej z rodzinami zastępczymi.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej ma zatem uwzględniając lokalne uwarunkowania, wskazywać kierunki rozwoju pieczy w perspektywie trzyletniej oraz określić limit zawodowych rodzin zastępczych.

II. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU

Działania w zakresie rozwoju pieczy zastępczej, w tym zadania zapisane w niniejszym Programie, podejmowane są i realizowane m.in. w oparciu o następujące przepisy:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej;
- Konwencja o Prawach Dziecka;
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 595 ze zm.);
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 332);
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 135 ze zm.);
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r., Nr 292, poz.1720).

Program jest dokumentem wdrożeniowym, zgodnym z Powiatową Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych, która z kolei wypełnia cel operacyjny wskazany w ramach Strategii Rozwoju Powiatu. Program jest także skorelowany z Wojewódzkim Programem Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2014-2020. W wymienionych dokumentach strategicznych zapisano, że lokalna polityka społeczna winna m.in. zmierzać do zapewnienia dzieciom tego wymagającym, rodzinnej opieki zastępczej opartej przede wszystkim na wsparciu rodzin zastępczych i innych formach pieczy rodzinnej. Podkreśla się wagę rozwoju zasobów ludzkich i instytucjonalnych tworzących system wsparcia rodziny i pieczy zastępczej. Wskazano również, że jednym z podstawowych zadań jest zorganizowanie kompleksowego i sprawnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną.

Powyższe zapisy dotyczące zorganizowania systemu pieczy wynikają z założeń ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jako dokumentu podstawowego, który szczegółowo wskazuje kolejność podejmowania działań w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej oraz ich wykonawców. Nakłada na wszystkie szczeble samorządu terytorialnego, tj.: gminę, powiat, województwo zadania związane z wykonywaniem ustawy, z założeniem, że podstawą systemu pieczy zastępczej jest zasada dobra dziecka. Wyrazem tej zasady jest zobligowanie publicznych i prawnych instytucji, szczególnie jednostek pomocy społecznej, sądów oraz władz administracyjnych, do kierowania się w swojej działalności dyrektywą najlepszego zabezpieczenia interesów dziecka.

III. REGULACJE PRAWNE DOTYCZĄCE RODZINY I DZIECKA

Doświadczenie pokoleń wskazuje na prawidłowość, która sprowadza się do generalnej zasady, z której wynika, że odpowiednio przygotowane do dorosłego życia młode pokolenie, jest gwarantem dobrze pojętego rozwoju całej społeczności. Dlatego rodzina, a szczególnie dziecko, są chronione zarówno w ustawodawstwie polskim, jak i międzynarodowym. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej jako akt najwyższy stanowi w art. 18, że małżeństwo, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej. Bardziej szczegółowe zasady wynikające z zapisów Konstytucji zostały zawarte w Kodeksie Rodzinnym i Opiekuńczym. W dokumencie tym unormowano problematykę zawierania i ustanawiania małżeństw, stosunków majątkowych między małżonkami,

obowiązków alimentacyjnych, pochodzenia dziecka, stosunków między rodzicami i dziećmi, instytucji przysposobienia, opieki i kurateli oraz innych ważnych aspektów dot. życia rodzin. Kolejne regulacje prawne związane z problematyką rodziny zawierają Kodeksy m.in.: karny, cywilny, postępowania cywilnego i pracy.

Problematykę rodzinną podejmują również ratyfikowane przez Polskę akty międzynarodowe. Jednym z nich jest Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, której art. 16 stanowi, że rodzina jest naturalną i podstawową komórką społeczeństwa i ma prawo do ochrony ze strony społeczeństwa i państwa. Zapis dotyczący rodziny figuruje również w pkt. 16 pierwszej części Europejskiej Karty Społecznej. Mówi on, iż rodzina, jako podstawowa komórka społeczeństwa, ma prawo do odpowiedniej ochrony społecznej, prawnej i ekonomicznej celem zapewnienia jej warunków do pełnego rozwoju.

Innym dokumentem zapewniającym ochronę rodzinie jest uchwalona przez Stolicę Apostolską Karta Praw Rodziny. Kolejnym dokumentem międzynarodowym, będącym zarazem najbardziej szczegółowym aktem prawnym regulującym prawa dziecka, jest Konwencja o Prawach Dziecka. Konwencja ustanawia status dziecka oparty na założeniach, że jest ono samodzielnym podmiotem wymagającym, ze względu na swoją niedojrzałość psychiczną i fizyczną, szczególnej opieki i ochrony prawnej, posiadającym, jako istota ludzka, prawo do poszanowania tożsamości, godności i prywatności, a rodzina jest najlepszym środowiskiem wychowania i wymaga ze strony państwa wsparcia.

Warto zauważyć, że utworzony system ochrony dziecka opiera się na zasadach: dobra dziecka (wszystkie działania podejmowane są w najlepiej pojętym interesie dziecka), równości (wszystkie dzieci, niezależnie od ich cech: koloru skóry, płci i narodowości, mają być równe wobec prawa), poszanowania praw i odpowiedzialności obojga rodziców za rozwój i wychowanie dziecka (ochronie podlega autonomia rodziny i prawa obojga rodziców do decydowania o sprawach dziecka) oraz pomocy państwa w zabezpieczeniu odpowiednich warunków socjalnych i zdrowotnych rodziny. Prawny zapis ochrony rodziny i dziecka znajduje się w wyżej wymienionych aktach międzynarodowych oraz w konstytucjach państw.

IV. ZADANIA POWIATU

Bezpośrednio, w imieniu powiatu organem odpowiedzialnym za system opieki zastępczej jest starosta, a jako jednostka samorządowa Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Odpowiada m.in. za tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie, organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, zapewnienie wymagającym tego dzieciom z terenu powiatu opieki i wychowania w całodobowych placówkach opiekuńczo – wychowawczych. Wspiera usamodzielniających się wychowanków rodzin zastępczych i placówek.

Jednym z zadań powiatu jest opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów, dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych. Liczba umów podpisywanych z rodzinami zawodowymi, musi być zgodna z rocznym limitem. Powiat finansuje świadczenia na rzecz rodzin zastępczych, wynagrodzenie zawodowych rodzin zastępczych, pokrywa koszty utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych i rodzinach zastępczych, również na terenie innego miasta czy powiatu, pokrywa też pełne koszty utrzymania, w tym remonty i inwestycje w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, które prowadzi na swoim terenie. Ponadto powiat finansuje wszystkie świadczenia, związane z usamodzielnianiem się pełnoletnich osób wychowanych w rodzinach zastępczych lub opuszczających różne instytucje wychowawcze. Powiat sprawuje zatem w systemie opieki zastępczej funkcje organizacyjne, wspierające, administracyjne i kontrolne.

Organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej, czyli instytucją powołaną do pracy z rodzinami zastępczymi, jest wyznaczona przez starostę jednostka organizacyjna powiatu - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

- prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub kierowania rodzinnym domem dziecka;
- kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub kierowania rodzinnym domem dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opiniowanie spełniania warunków i ocena predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej.
- zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym pieczę zastępczą, organizowanie dla rodzin zastępczych oraz osób kierujących rodzinnym domem dziecka pomocy wolontariuszy;
- współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z ośrodkami pomocy społecznej, powiatowymi centrami pomocy rodzinie, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, zakładami opieki zdrowotnej, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;
- prowadzenie poradnictwa i terapii dla rodzin zastępczych i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- prowadzenie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub kierowania rodzinnym domem dziecka;
- zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
- dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w pieczy zastępczej i rodziny;
- prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz kierowania rodzinnym domem dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne;
- przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz wywiadów rodzinnych, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub kierowania rodzinnym domem dziecka;
- zapewnianie rodzinom oraz osobom kierującym rodzinnym domem dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego;
- zapewnienia rodzinie zastępczej wsparcia koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, do którego zadań należy w szczególności przygotowanie planu pomocy dziecku, wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej, dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej.

V. CHARAKTERYSTYKA RODZINY

Klasyfikacja rodzin

Przez rodzinę rozumie się grupę bezpośrednio spokrewnionych ze sobą osób, w której dorośli członkowie są odpowiedzialni za sprawowanie opieki nad dziećmi. Rodzina pełni funkcje społeczne, które można ogólnie podzielić na cztery grupy. Pierwszą i podstawową funkcją rodziny jest prokreacja i podtrzymanie ciągłości rodu. Druga polega na zaspokajaniu podstawowych potrzeb, czyli zapewnienia jedzenia, schronienia i ubrania jej członkom. Trzecią funkcją rodziny jest socjalizacja dzieci, czyli nauczenie ich reguł zachowania, uznanych prawideł postępowania w danym społeczeństwie i przekazaniu przyjętego systemu wartości. Czwarta polega na wskazaniu wychowywanym dzieciom sposobu poszukiwania swojego miejsca w społeczeństwie.

Funkcjonalna, zdrowa rodzina wypełnia wymienione wyżej funkcje oraz zabezpiecza przetrwanie i rozwój, zaspokaja potrzeby emocjonalne swoich członków oraz zapewnia rozwój i wzrastanie każdemu członkowi rodziny.

Wymienione cechy powodują, iż rodzina odgrywa podstawową rolę w kształtowaniu się dziecka jako członka społeczności, w tym w kształtowaniu jego zdrowia psychicznego. Tym samym kondycja rodziny ma zasadnicze znaczenie dla właściwego funkcjonowania całego społeczeństwa. Warto też wspomnieć, że rodzina, jako grupa społeczna jest z natury cykliczna lub inaczej mówiąc odnawialna. Człowiek, w miarę upływu lat, pełni kolejne role w rodzinie. Rodzina to żywa społeczność, wspólnota, która może zmieniać swoją strukturę, a mimo to nadal spełniać swoją funkcję. Dzieje się tak w sytuacjach, które przynosi życie, które powodują czasami zaburzenie struktury rodziny np. przez brak jednego lub obojga rodziców. W takich sytuacjach rodzina zmienia swoją strukturę, co pozwala na dalsze trwanie lub jest zastępowana przez inne formy rodzinne. Społeczeństwa w odpowiedzi na wyżej opisane sytuacje wykształciły alternatywne formy rodzinne, takie jak:

- Rodzina niepełna;
- Rodzina zastępcza;
- Rodzina zrekonstruowana;
- Rodzinny dom dziecka.

Powyższe formy życia rodzinnego pozwalają na dalszą optymalną opiekę nad dzieckiem i wykształcenie prawidłowych postaw społecznych, pomimo zaburzenia struktury rodziny.

Dysfunkcje rodziny

W świetle zasad przyjętych przez kodeks rodzinny i opiekuńczy, najwłaściwszym środowiskiem wychowawczym dla dziecka jest rodzina. To w rodzinie dziecko zdobywa pierwsze informacje o otaczającym je świecie, tu poznaje i przyswaja normy moralne, wzorce zachowania. Rodzina kształtuje osobowość dziecka, oddziałuje nań najdłużej i najsilniej. Rodzice posiadają niezbędną autonomię i środki do prawidłowego wychowania swoich dzieci. Gwarantują to przepisy prawa, które jednak przewidują możliwość sprawowania kontroli nad prawidłowym wykonywaniem przez rodziców władzy rodzicielskiej. Również dziecko ma prawo sygnalizować niewłaściwe wykonywanie władzy rodzicielskiej zagrażające jego dobru. Zewnętrzne instytucje pomocowe winny zatem pojawiać się w życiu rodziny dopiero w sytuacji wskazującej na konieczność udzielenia rodzinie wsparcia.

Gdy funkcjonowanie układu rodziny jest niewłaściwe, konieczne jest dokonanie odpowiedniej korekty, w sytuacji wskazującej na znaczne nieprawidłowości i niemożność usprawnienia układu przez samych członków rodziny, konieczny jest udział zewnętrznych instytucji pomocowych. Mamy wówczas do czynienia z rodziną dysfunkcyjną. Dysfunkcyjna rodzina to taka, w której występują poważne nieprawidłowości w zaspokajaniu podstawowych potrzeb biologicznych i psychospołecznych dziecka. Dysfunkcyjność rodziny może być całkowita lub częściowa. Dysfunkcja całkowita oznacza kompletne niepowodzenie w realizacji zadań rodziny, muszą ją wówczas zastąpić inne osoby i instytucje. Dysfunkcja częściowa oznacza trudności w realizacji niektórych jej funkcji. Najczęściej jest to funkcja wychowawcza i emocjonalna. Obie dotyczą kontaktów interpersonalnych, interakcji i więzi emocjonalnych między członkami rodziny. Dlatego też sytuacja rodziny i dziecka staje się ważnym wyzwaniem dla określonej polityki socjalnej państwa, jego instytucji, w tym również samorządowych, stowarzyszeń, organizacji pozarządowych, wyzwaniem skierowanym na potrzebę rozpoznawania sił społecznych i ukierunkowania ich na działania na rzecz dziecka i jego rodziny.

Samorząd lokalny winien zatem wspierać rodzinę w wypełnianiu swojej funkcji, aby uniknąć sytuacji wdrażania pieczy zastępczej. Może to czynić między innymi poprzez utrzymywanie sieci placówek zapewniających opiekę i wychowanie w systemie dziennym co nie powoduje konieczności opuszczenia środowiska rodzinnego przez dziecko, a zapewnia odpowiednią kontrolę nad sytuacją opiekuńczo - wychowawczą dziecka. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wskazuje, że takimi placówkami mogą być m.in. świetlice środowiskowe, ogniska wychowawcze, świetlice socjoterapeutyczne, grupy wsparcia i inne placówki. W sytuacji gdy skorygowanie

dysfunkcyjnego systemu rodziny nie przynosi rezultatów wdraża się rozwiązania, które ustawa nazywa pieczą zastępczą. Najczęstszym stosowanym rodzajem pieczy zastępczej jest piecza zastępcza w postaci rodziny zastępczej, gdyż jest to środowisko wychowawcze najbardziej zbliżone do naturalnej rodziny.

W sytuacji konieczności zastosowania wobec dziecka jednej z form pieczy zastępczej instancją decydującą jest sąd. Pełni on najważniejszą funkcję kontrolną w zakresie wykonywania władzy rodzicielskiej, działając poprzez swoje organy, a głównie przez sąd rodzinny i nadzór kuratorski. Najczęstszymi przyczynami interwencji sądu prowadzącymi do skierowania dziecka do pieczy zastępczej są: niewydolność wychowawcza rodziców, zaniedbywanie obowiązku sprawowania pieczy nad dzieckiem, nadużywanie alkoholu, nieporadność, brak środków na utrzymanie, brak odpowiednich warunków mieszkaniowych.

Jednym z najczęstszych, bezpośrednich powodów interwencji sądu jest uzależnienie od alkoholu lub nadużywanie innych substancji psychoaktywnych przez rodziców, co przekłada się bezpośrednio na niewłaściwą postawę wychowawczą wobec dzieci.

Kolejny obszar powodujący konieczność szybkiej interwencji sądu to zjawisko przemocy w rodzinie. Stosowanie przemocy w środowisku rodziny to działanie zamierzone, skierowane przeciw członkom rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody.

Oprócz zjawiska uzależnień oraz stosowania przemocy, trzecim istotnym zjawiskiem powodującym zastosowanie rozwiązań pieczy zastępczej w rodzinach jest bezrobocie i związane z tym zubożenie rodzin jako czynnik prowadzący najczęściej do uzależnień, przemocy i innych negatywnych postaw rodzicielskich.

Dane ośrodków pomocy społecznej potwierdzają powyższe ustalenia i spostrzeżenia dotyczące funkcjonowania rodzin. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej jest znacząca. Rodziny mieszkające na terenie powiatu w stosunkowo dużym procencie korzystają z pomocy społecznej.

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pajęcznie z ostatnich trzech lat wskazują, że w różnych formach pieczy zastępczej przebywa średniorocznie około 50 dzieci. Należy także wskazać, że do systemu pieczy zastępczej rocznie trafia około dziesięciorga dzieci, w większości do form rodzinnych. Istotnym ustaleniem jest także fakt opuszczania przez podobną liczbę osób systemu pieczy zastępczej. W przeważającej części osoby opuszczające system pieczy korzystają, szczególnie początkowo, z wsparcia ustawowego przewidzianego dla osób usamodzielnianych. W związku z tym należy brać pod uwagę przynajmniej taką skalę zjawiska i zapewnienie dla w/w ilości dzieci odpowiednich form pieczy i ich finansowania.

Należy zaznaczyć, że przed skierowaniem dziecka do pieczy zastępczej, rodziny winny być objęte przez gminę wsparciem, skierowanym na zdiagnozowanie postaw rodziców i ich korygowanie. Rodziny mogą także korzystać ze wsparcia i pomocy innych instytucji, m.in. z pomocy Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, która realizuje cele i zadania określone w ustawie o systemie oświaty oraz w przepisach wykonawczych wydanych na jej podstawie. Celem Poradni jest zapewnienie dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno - pedagogicznej, w tym pomocy logopedycznej, pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, a także udzielanie rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a uczniom dysfunkcyjnym socjoterapii. W zakresie zdrowotnym rodziny mogą korzystać z usług poradni specjalistycznych i rodzinnych. Objęcie rodzin mających problemy w sferze opiekuńczo-wychowawczej wsparciem przez wymienione wyżej instytucje, dobra współpraca tych i innych instytucji wspierających rodzinę, ma duże znaczenie. Pozwala na podtrzymywanie wydolnych wychowawczo rodzin, działa w zakresie wczesnej profilaktyki rodzin, w sytuacji zastosowania pieczy zastępczej wspomaga ten proces, umożliwia także właściwą pracę z rodziną celem odzyskania przez nią pełni umiejętności opiekuńczo - wychowawczych.

Formy pieczy zastępczej

Pieczą zastępczą zapewnia przygotowanie dziecka do samodzielnego i odpowiedzialnego życia, umożliwia wyrobienie umiejętności samodzielnego pokonywania trudności życiowych, w sytuacji dorastania poza rodziną naturalną. Pozwala na podtrzymywanie i nawiązywanie kontaktów z rodziną i rówieśnikami, zaspokaja wszelkie potrzeby dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, czy edukacyjnych. Obowiązek zorganizowania pieczy zastępczej należy, jak wskazano wcześniej do samorządu powiatowego.

Pieczę zastępczą, na podstawie obowiązujących od dnia 01 stycznia 2012 roku przepisów, dzieli się na pieczę instytucjonalną oraz pieczę rodzinną.

Zgodnie z art. 39 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1) rodziny zastępcze:

- spokrewniona (tworzą ją małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka);

- niezawodowa (tworzą ją małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka i może w niej przebywać nie więcej niż 3 dzieci);

- zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna (tworzą ją małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka i może w niej przebywać nie więcej niż 3 dzieci). Rodzina ta otrzymuje wynagrodzenie z racji pełnienia funkcji rodziny zawodowej. W rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego umieszcza się dziecko do czasu unormowania sytuacji rodzinnej nie dłużej jednak niż na okres 4 m-cy z możliwością przedłużenia do 8 m-cy;

2) Rodzinny dom dziecka (tworzą ją małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim i może w niej przebywać nie więcej niż 8 dzieci).

Należy wskazać, iż w przypadku czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą, opiekę nad dzieckiem mogą sprawować tzw. rodziny pomocowe.

W ramach opieki instytucjonalnej system pieczy zastępczej przewiduje utworzenie przez powiat placówki opiekuńczo - wychowawczej typu socjalizacyjnego, interwencyjnego, specjalistyczno – terapeutycznego, rodzinnego. Z kolei samorząd województwa może prowadzić placówkę terapeutyczną oraz interwencyjny ośrodek preadopcyjny.

Zakłada się, że rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej służyć ma ograniczeniu roli placówek opiekuńczo-wychowawczych. Instytucje te mają być małymi, przejściowymi placówkami (docelowo do 14 dzieci), przeznaczonymi dla dzieci starszych (od 10 roku życia), wymagających szczególnej opieki i mających trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie.

Koszt utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo - wychowawczej ogłaszany jest corocznie przez Starostę Powiatu jako zamieszczane w dzienniku urzędowym właściwego wojewody ogłoszenie o wysokości kosztów utrzymania dziecka. Na podstawie takiego ogłoszenia powiaty ponoszą koszty utrzymania dzieci w placówkach.

Celem zapewnienia odpowiedniego poziomu wychowywania i opieki w środowisku pieczy zastępczej wymaga się, aby pełnienie funkcji rodziny zastępczej oraz prowadzenie rodzinnego domu dziecka było powierzane osobom, które: nie są i nie były pozbawione władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest im ograniczona ani zawieszona. Wypełniają one obowiązek alimentacyjny, nie są ograniczone w zdolności do czynności prawnych i są zdolne do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem. Mają przebywać na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zapewniać odpowiednie warunki bytowe i mieszkaniowe oraz właściwą edukację, a także organizować czas wolny, wypoczynek, stwarzać warunki do rozwoju zainteresowań.

W rodzinie zastępczej można umieścić jednocześnie 3 dzieci, natomiast w rodzinnym domu dziecka do 8 dzieci. Na każde dziecko, umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej przysługuje świadczenie na pokrycie kosztów jego utrzymania, nie niższe niż kwota:

- 660 zł miesięcznie — w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej;

- 1000 zł miesięcznie — w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej zawodowej, rodzinie zastępczej niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka.

Rodzinie zastępczej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka na dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności przysługuje dodatek nie niższy niż kwota 200 zł miesięcznie na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania tego dziecka. Rodzinie zastępczej zawodowej na dziecko umieszczone na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich także przysługuje dodatek nie niższy niż kwota 200 zł miesięcznie na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania tego dziecka.

W/w świadczenia oraz dodatki przysługują również po osiągnięciu przez dziecko pełnoletności, jeżeli nadal przebywa w tej rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka i kontynuuje naukę, nie dłużej jednak niż do 25 roku życia. Rodziny zastępcze oraz prowadzący rodzinny dom dziecka mogą ubiegać się także o dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka. Mogą też wnioskować o dodatkową pomoc w związku z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki. Rodzina zastępcza niezawodowa i zawodowa może również otrzymywać środki finansowe na utrzymanie lub remont lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego w związku z opieką nad dziećmi.

Prowadzący rodzinny dom dziecka otrzymuje środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego, w którym jest prowadzony rodzinny dom dziecka, środki na pokrycie kosztów związanych z remontem lub ze zmianą lokalu oraz na pokrycie innych nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka lub funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka.

Rodzinie zastępczej zawodowej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka przysługuje wynagrodzenie nie niższe niż kwota 2000 zł miesięcznie, a rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego nie niższe niż kwota 2600 zł miesięcznie.

Samorząd powiatowy wspiera dzieci umieszczone w pieczy zastępczej nie tylko podczas ich pobytu w rodzinach zastępczych czy placówkach, ale także po osiągnięciu pełnoletności i opuszczeniu przez nie tych form pieczy, podczas procesu ich usamodzielnienia, maksymalnie do osiągnięcia 25 lat.

Ustawa nazywa osoby opuszczające po osiągnięciu pełnoletności rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą, czy regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną „osobami usamodzielnianymi”. Mogą one wnioskować o świadczenia w postaci pomocy na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie, a także o pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i w uzyskaniu zatrudnienia.

Pomoc na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie oraz na zagospodarowanie jest przyznawana osobie usamodzielnianej, która przebywała w pieczy zastępczej przez okres co najmniej:

- trzech lat w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną;
- jednego roku w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną.

Podstawowym warunkiem uzyskania pomocy na kontynuowanie nauki jest sama nauka, co musi być okresowo potwierdzane odpowiednim zaświadczeniem. Pomoc na kontynuowanie nauki przyznaje się osobie usamodzielnianej jeżeli kontynuuje naukę w szkole, w zakładzie kształcenia nauczycieli, w uczelni, na kursach, u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego, jeśli taka forma nauki jest zgodna z indywidualnym programem usamodzielnienia. Wysokość pomocy wynosi nie mniej niż 500zł. miesięcznie, pomoc jest niezależna od dochodu, jest przyznawana na czas nauki, nie dłużej

jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 25 roku życia. Natomiast pomoc na usamodzielnienie oraz na zagospodarowanie jest uwarunkowana dochodem, który nie powinien przekroczyć kwoty 1200zł. na miesiąc. W przypadku gdy dochód miesięczny osoby usamodzielnianej przekracza kwotę 1200zł., można przyznać pomoc na usamodzielnienie lub pomoc na zagospodarowanie jeżeli jest to uzasadnione sytuacją mieszkaniową, dochodową, majątkową lub osobistą. Pomoc na zagospodarowanie jest wypłacana jednorazowo, w wysokości nie niższej niż 1500zł., ma być zasadniczo wsparciem osoby usamodzielnianej w zakupie wyposażenia mieszkania. Natomiast wysokość pomocy na usamodzielnienie w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną wynosi nie mniej niż 3300zł., a w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą od 1650zł. do 6600zł., w zależności od długości pobytu w pieczy. Ta forma pomocy może być wypłacona jednorazowo lub w ratach, już po zakończeniu nauki przez osobę usamodzielnianą.

Wniosek o przyznanie pomocy na kontynuowanie nauki i pomocy na usamodzielnienie osoba usamodzielniana składa w powiecie właściwym ze względu na miejsce zamieszkania przed umieszczeniem w pieczy zastępczej. Wniosek o przyznanie pomocy na zagospodarowanie oraz udzielenie pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych lub w uzyskaniu zatrudnienia składa w powiecie właściwym ze względu na miejsce osiedlenia się. Warunkiem przyznania pomocy jest posiadanie zatwierdzonego indywidualnego programu usamodzielnienia określającego w szczególności zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia, sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia, zdobycia kwalifikacji zawodowych.

VI. ANALIZA RODZIN ZASTĘPCZYCH, OSÓB USAMODZIELNIANYCH, PLACÓWKI INSTYTUCJONALNEJ FUNKCJONUJĄCEJ NA TERENIE POWIATU PAJĘCZAŃSKIEGO ORAZ SYTUACJI DZIECI UMIESZCZONYCH W PIECZY POZA POWIATEM, KOSZTY PIECZY ZASTĘPCZEJ

Liczba rodzin zastępczych w powiecie pajęczańskim w latach 2012-2014.

Typy rodzin zastępczych	Liczba rodzin w latach		
	2012	2013	2014
Spokrewnione	18	19	18
Niezawodowe	17	18	17
Ogółem	35	37	35

Liczba dzieci w rodzinach zastępczych w powiecie pajęczańskim w latach 2012-2014 (w tym dzieci pochodzące z innych powiatów i miast).

Typy rodzin zastępczych	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych w latach		
	2012	2013	2014
Spokrewnione	25	27	25
Niezawodowe	27	29	26
Ogółem	52	56	51

Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych na terenie powiatu pajęczańskiego, pochodzących z innych miast i powiatów w latach 2012-2014.

Typy rodzin zastępczych	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych w latach		
	2012	2013	2014
Spokrewnione	4	4	2
Niezawodowe	8	8	8
Ogółem	12	12	10

Wydatki poniesione na utrzymanie dzieci w rodzinach zastępczych zamieszkałych na terenie powiatu pajęczańskiego w latach 2012-2014.

Typy rodzin zastępczych	Kwota świadczeń w latach		
	2012	2013	2014
Spokrewnione	148772,80	150897,02	144528,78
Niezawodowe	298002,07	305819,75	241804,62
Ogółem	446774,87	456716,77	386333,40

Zwroty otrzymane w związku z utrzymaniem dzieci pochodzących z innych miast i powiatów, umieszczonych w rodzinach zastępczych zamieszkałych na terenie powiatu pajęczańskiego, w latach 2012-2014.

Typy rodzin zastępczych	Kwota świadczeń w latach		
	2012	2013	2014
Spokrewnione	21740,40	20502,90	12874,12
Niezawodowe	93702,00	93486,60	94167,86
Ogółem	115442,40	113989,50	107041,98

Liczba dzieci pochodzących z terenu powiatu umieszczonych w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów i miast.

Rodzaj opieki	Liczba dzieci w latach		
	2012	2013	2014
Rodzina zastępcza	11	17	16
Placówka opiekuńczo-wychowawcza	4	11	5
Ogółem	15	28	21

Wydatki powiatu na utrzymanie dzieci pochodzących z terenu powiatu umieszczonych w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów i miast.

Rodzaj opieki	Kwota świadczeń w latach		
	2012	2013	2014
Rodzina zastępcza	151054,13	165130,47	200666,28
Placówka opiekuńczo-wychowawcza	155166,80	393574,07	229248,52
Ogółem	306220,93	558704,54	429914,80

Zwroty dokonywane przez gminy właściwe ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2012-2014

Rodzaj opieki	Kwota świadczeń w latach		
	2012	2013	2014
Rodzina zastępcza	1254,51	15189,36	43778,86
Placówka opiekuńczo-wychowawcza	6130,32	37753,45	32409,73
Ogółem	7384,83	52942,81	76188,59

Wydatki powiatu – na podstawie ogłoszenia Starosty o koszcie utrzymania - na dzieci przebywające w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego w Kiedosach (w tym dzieci pochodzące z innych powiatów i miast).

	Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego w Kiedosach		
	2012	2013	2014
Liczba dzieci	10	10	9
Kwota świadczeń	198099,30	216108,14	203817,36

Zwroty – na podstawie ogłoszenia Starosty o koszcie utrzymania - przekazane przez inne powiaty na utrzymanie dzieci umieszczonych w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego w Kiedosach, a pochodzące z tych powiatów.

	Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego w Kiedosach		
	2012	2013	2014
Liczba dzieci	6	6	5
Kwota świadczeń w latach	118859,58	126655,22	111954,00

Usamodzielniający się wychowankowie rodzin zastępczych, placówek opiekuńczo-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych i specjalistycznych ośrodków szkolno-wychowawczych.

Rodzaj opieki	Liczba osób objętych pomocą w latach		
	2012	2013	2014
Rodzina zastępcza	14	16	21
Placówka opiekuńczo-wychowawcza, Młodzieżowe Ośrodki Szkolno-Wychowawcze, Specjalne ośrodki Szkolno-Wychowawcze*	7	5	5
Ogółem	21	21	26

*również dzieci umieszczone na podstawie ustawy o pomocy społecznej

Wydatki powiatu na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie osób usamodzielnianych opuszczających rodziny zastępcze, placówki opiekuńczo-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki szkolno-wychowawcze i specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze.

Rodzaj pomocy	Kwota świadczeń w latach		
	2012	2013	2014
Rodzina zastępcza	62210,83	99146,13	112795,50
Placówka opiekuńczo-wychowawcza, Młodzieżowe Ośrodki Szkolno-Wychowawcze, Specjalne ośrodki Szkolno-Wychowawcze*	46316,10	28651,70	28813,98
	108526,93	127797,83	141609,48

*w tym koszty zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej

VII. LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH

1. Ustala się, zgodnie z wymogami ustawy, limit rodzin zastępczych zawodowych w następujących latach:

Rok	Limit ilości rodzin zastępczych zawodowych
2015	1
2016	1
2017	1

2. Rodzinę zastępczą niezawodową spełniającą warunki ustawowe do pełnienia funkcji rodziny zawodowej można przekształcić, zgodnie z zapisami ustawy, w rodzinę zawodową oraz podpisać stosowną umowę dot. pełnienia funkcji rodziny zastępczej w szczególności w sytuacji możliwości umieszczenia kolejnych dzieci zgodnie z ustawą. Ustawa wskazuje w sposób szczególny na wymóg opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Istotnym będzie posiadanie przez rodzinę ubiegającą się o przekształcenie odpowiedniego doświadczenia, zostaną wzięte pod uwagę dokonane już oceny dzieci, które przebywały w tej rodzinie oraz wcześniejsze i aktualne oceny rodziny. Również wszelkie wskazania pozwalające przede wszystkim na określenie, czy rodzina może pełnić funkcję rodziny zawodowej oraz rokowania prawidłowego funkcjonowania w przyszłości zarówno samej rodziny, dzieci przyjętych, własnych, jak i pozostałych członków rodziny. Podstawowym wskazaniem, zgodnie z ustawą jest dobro dziecka objętego pieczą zastępczą.

Ustawa daje również możliwość utworzenia nowej rodziny zawodowej także przez prowadzenie naboru i szkoleń.

3. Wskazany w tabeli limit rodzin zastępczych wskazuje maksymalną ilość rodzin zastępczych zawodowych, które mogą zostać utworzone na terenie powiatu pajęczańskiego. Limit nie obliguje do konieczności utworzenia i utrzymywania wskazanych w tabeli ilości rodzin zastępczych zawodowych w danym roku. Limit może być zmieniany w sytuacji zaistnienia potrzeby, w szczególności w sytuacji braku innej możliwości zapewnienia dziecku odpowiedniej opieki. W sytuacji konieczności zmiany limitu, będzie to dokonywane w formie uchwały zmieniającej, zawierającej uaktualnioną tabelę z limitem rodzin zastępczych zawodowych na dany rok.

Biorąc pod uwagę zasady zawarte w niniejszym programie, utworzenie rodziny zawodowej ma na celu zapewnienie, możliwie jak największemu odsetkowi dzieci, wychowania w warunkach środowiska rodzinnego, zmniejszenie ilości dzieci w placówkach. Istotnym jest także umożliwienie opiekunom zastępczym wykorzystania wszystkich zasobów własnych zwiększających możliwość przyjęcia dziecka do rodziny. Zakłada się, że rodzina zawodowa będzie środowiskiem czasowego przebywania możliwie maksymalnej ilości dzieci, do momentu uzyskania przez dziecko możliwości usamodzielnienia. Uwzględnia się także konieczną rotację dzieci w rodzinie. Zakłada się też położenie nacisku na podtrzymywanie możliwości emocjonalnych i bytowych rodziców zastępczych oraz przeciwdziałanie wypaleniu.

Przy tworzeniu rodzin zastępczych zawodowych uwzględnia się wszelkie wskaźniki i kryteria pozwalające na ocenę możliwości rodziny, celem zminimalizowania zagrożeń dla trwałości i prawidłowego funkcjonowania rodziny, które pozwolą na określenie procesów umożliwiających prawidłowe i pełne wykorzystanie zasobu rodziny, m.in.:

- możliwość umieszczenia kolejnych dzieci w tworzonej rodzinie;
- ilość dzieci skierowanych do rodziny zastępczej;
- niemożność podjęcia zatrudnienia przez rodzica lub konieczność rezygnacji z zatrudnienia z uwagi na sprawowanie opieki nad dzieckiem;
- wiek rodziców, w szczególności w stosunku do umieszczanych dzieci;
- możliwości emocjonalne, doświadczenie rodziny;
- postawa rodzicielska, zaangażowanie rodziny w ramach współpracy z instytucjami z zakresu szeroko rozumianego wsparcia rodziny i pomocy społecznej;
- stan zdrowia dzieci umieszczanych, szczególnie niepełnosprawność oraz niedostosowanie społeczne dziecka;
- możliwości usamodzielniania przyjętych dzieci;
- wpływ przyjmowanego dziecka na dzieci wcześniej przyjęte i całą strukturę rodziny;
- warunki mieszkaniowe i życiowe rodziców.

VIII. CEL PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ

Wsparcie rozwoju systemu pieczy zastępczej w powiecie pączęzańskim jest celem nadrzędnym powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej. Wsparcie rozwoju musi zapewnić na odpowiednim poziomie opiekę dzieciom pozbawionym domu rodzinnego, z wskazaniem na rodzinne formy pieczy zastępczej.

Cel nadrzędny będzie realizowany przez dążenie do osiągnięcia celów szczegółowych i realizacji wskazanych poniżej, poszczególnych zadań, czyli wzmocnienia możliwości powiatu w zakresie już istniejących form pieczy zastępczej oraz działania na rzecz ich rozwoju, a także poszerzania pola wsparcia. Program jest kierowany do szeroko rozumianego środowiska pieczy zastępczej powiatu pączęńskiego, w szczególności rodziców zastępczych, dzieci umieszczanych w pieczy, osób wspierających, środowiska skupionego przy powiatowej placówce typu rodzinnego, osób wspierających ideę rozwoju pieczy zastępczej.

Cele szczegółowe - operacyjne:

1. Zapewnienie skutecznego finansowania systemu pieczy zastępczej.
2. Wzmocnienie wsparcia rodzinnych form pieczy zastępczej, oraz wsparcia udzielanego osobom usamodzielnianym.
3. Organizowanie właściwych form kwalifikacji, opiniowania i komunikacji w systemie pieczy zastępczej.

Zadania:

- 1) organizowanie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo – wychowawczych;
- 2) tworzenie spokrewnionych, niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych oraz utrzymywanie już istniejących;
- 3) przyznawania świadczeń na utrzymanie dzieci w rodzinach zastępczych;
- 4) zapewnienie środków na wynagrodzenie dla rodzin zastępczych zawodowych oraz prowadzących rodzinny dom dziecka;
- 5) zapewnienie środków na dofinansowanie do wypoczynku dzieci;
- 6) pokrycie wydatków związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych;
- 7) przyznawanie jednorazowych świadczeń na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z przyjmowaniem dziecka;
- 8) zapewnienie wsparcia pomocowego, wzmocnienia zasobów w zakresie psychologiczno – pedagogicznym osób prowadzących rodzinną pieczę zastępczą, dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz osób usamodzielnianych;
- 9) prowadzenie systemu opiniowania dzieci i rodzin zastępczych;
- 10) zatrudnienie zgodnie z ustawą, wymaganej liczby koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej;
- 11) współpraca z rodzinami biologicznymi za pośrednictwem ośrodków pomocy społecznej w celu możliwości powrotu dziecka do domu rodzinnego;
- 12) prowadzenie procedury dot. ponoszenia odpłatności przez rodziców biologicznych za pobyt ich dzieci w pieczy zastępczej;
- 13) przygotowanie wychowanków do procesu usamodzielnienia;
- 14) zapewnienie środków na przyznanie pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie oraz zagospodarowanie;
- 15) nabór kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 16) kwalifikowanie i opiniowanie kandydatów;
- 17) organizowanie szkoleń dla kandydatów;
- 18) współpraca z sądami, szkołami oraz innymi instytucjami w zakresie m.in. oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej, alimentacji i uregulowań prawnych wobec dziecka oraz podnoszenia poziomu wiedzy i wzmocnienia kompetencji;
- 19) opiniowanie dzieci i monitorowanie procesu przysposobień dot. dzieci umieszczonych w pieczy

zastępczej.

Działania zmierzające do realizacji celu nadrzędnego, to wszelkie działania, inicjatywy, projekty podejmowane przez realizatorów programu. Należy zaznaczyć że powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej jest programem ramowym obejmującym wszelkie działania realizowane na terenie powiatu w tym zakresie. Program ma charakter otwarty i może podlegać zmianom w zależności od pojawiających się potrzeb.

Głównym realizatorem programu zgodnie z zapisami ustawy jest Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej, czyli Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Do grona partnerów programu, realizatorów poszczególnych zadań w ramach programu, należy zaliczyć również inne instytucje samorządowe gminne oraz powiatowe, stowarzyszenia pozarządowe, pozostałe instytucje udzielające wsparcia oraz promujące ideę pieczy zastępczej, instytucje oświatowe, instytucje służby zdrowia, sądy, lokalne media.

Adresatami programu są przede wszystkim: rodziny zastępcze, dzieci umieszczone w pieczy zastępczej, osoby usamodzielniane, rodzice biologiczni, kandydaci na rodziców zastępczych, rodziny pomocowe.

Zakłada się zwiększenie liczby rodzinnych form pieczy zastępczej, wzbogacenie wsparcia kierowanego do rodzin zastępczych, wzmocnienie wsparcia procesu usamodzielniania dorosłych wychowanków opuszczających rodziny i placówki, utrzymanie standardu placówki opiekuńczo - wychowawczej typu rodzinnego w Kiedosach.

Na skuteczność realizacji założeń programu wpływać będzie wiele czynników, które mogą wspomagać wykonywanie zadań, np. przez dobrą współpracę właściwych instytucji działających na polu wspierania rodziny oraz odpowiednie rozwiązania systemowe lub zagrażać prawidłowej realizacji programu, w szczególności: niewystarczające środki finansowe na rozwój form pieczy, brak odpowiednich kandydatów do pełnienia funkcji rodziców zastępczych, czy wzrost ilości skierowań dzieci do umieszczenia w pieczy zastępczej.

Źródła realizacji programu to przede wszystkim środki własne powiatu, środki budżetu państwa oraz Unii Europejskiej na podstawie zawartych umów, środki własne gmin wynikające z konieczności współfinansowania zadań z zakresu pieczy, odpłatność rodziców biologicznych, środki organizacji pozarządowych, środki zewnętrzne, inne.

IX. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring programu będzie polegał na zbieraniu danych dotyczących zrealizowanych zadań w ramach programu od podmiotów zaangażowanych w ich realizację.

Monitorowanie poszczególnych zadań będzie dokonywane poprzez analizę statystyczną wskaźników zawierających się m. in. w:

- Liczbie dzieci umieszczonych w pieczy rodzinnej na terenie powiatu pączęzańskiego;
- Liczbie dzieci pochodzących z powiatu, umieszczonych poza terenem powiatu w pieczy rodzinnej;
- Liczbie dzieci umieszczonych w pieczy instytucjonalnej na terenie powiatu pączęzańskiego;
- Liczbie dzieci pochodzących z powiatu umieszczonych w pieczy instytucjonalnej poza terenem powiatu;
- Liczbie dzieci opuszczających rodziny zastępcze oraz placówki przed usamodzielnieniem (adopeja, rodziny naturalne);
- Liczbie osób usamodzielnionych opuszczających rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe i zawodowe;
- Liczbie osób usamodzielnianych opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze;
- Kwotach wydatkowanych na pomoc pieniężną na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych spokrewnionych, niezawodowych i zawodowych na terenie powiatu;

- Kwotach wydatkowanych na pomoc pieniężną na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych spokrewnionych, niezawodowych i zawodowych poza powiatem;
- Kwotach wydatkowanych na pomoc pieniężną na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w powiatowej placówce opiekuńczo - wychowawczej;
- Kwotach wydatkowanych na pobyt dzieci z terenu powiatu w placówkach opiekuńczo-wychowawczych poza powiatem;
- Kwotach uzyskanych w wyniku zawartych porozumień między powiatem pajęczańskim, a miastami i powiatami dot. kosztów pobytu dzieci pochodzących z innych miast i powiatów, w rodzinach zastępczych spokrewnionych, niezawodowych i zawodowych na terenie naszego powiatu;
- Kwotach uzyskanych z porozumień między powiatem pajęczańskim a miastami i powiatami za pobyt dzieci pochodzących z innych miast i Powiatów, umieszczonych w placówce opiekuńczo-wychowawczej znajdującej się na terenie powiatu;
- Kwotach uzyskanych od gmin właściwych ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej rodzinnej jak i instytucjonalnej z podziałem na wydatki 10% w pierwszym roku pobytu dziecka, 30% w drugim roku pobytu dziecka oraz 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka;
- Kwotach poniesionych na zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, specjalistów niezbędnych w realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- Liczbie posiedzeń Zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka i rodziny zastępczej;
- Liczbie rodzin zastępczych objętych pomocą koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej;
- Liczbie wydanych opinii, skierowań dot. szkoleń i dokonywanych ocen;
- Danych zawierających liczby i kwoty pozwalające na określenie zakresu szkoleń, udzielania porad i innych usług wspierających, pozostałej pomocy skierowanej do rodzin i osób usamodzielnianych;
- Liczbie wszczętych procedur zmierzających do uregulowania sytuacji opiekuńczo - wychowawczych i alimentacji;
- Liczbie wydanych decyzji administracyjnych z podziałem na decyzje wydane rodzinom zastępczym, osobom usamodzielnianym oraz rodzicom biologicznym.

Przedmiotem ewaluacji będzie skuteczność podejmowanych działań. Podstawę ewaluacji stanowią m.in.:

- wyżej wskazane dane,
- wypowiedzi ustne partnerów i beneficjentów programu,
- plany pomocy dziecku,
- spotkania z rodzicami,
- artykuły prasowe i zdjęcia,
- indywidualne programy usamodzielnienia,
- wydane decyzje administracyjne przyznające świadczenia,
- wydane opinie i kolejne etapy działań dot. procedury przysposobienia,
- inne wykonane działania, np. wynikające z realizowanych projektów.

Program zawiera zadania długofalowe, w toku realizacji działania mogą być aktualizowane w miarę występowania potrzeb, zmian sytuacji społecznej i prawnej. Dane zbiorcze wynikające z prowadzonego monitoringu i ewaluacji będą corocznie przedstawiane Radzie Powiatu w ramach sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pajęcznie.

X. PODSUMOWANIE

Realizacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy jest spełnieniem obowiązku prawnego, który wynika z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku. Program realizuje politykę prorodzinną państwa, jest zgodny z jej celami i kierunkami, przy założeniu, że najlepszym środowiskiem życia i wychowania dziecka jest jego rodzina naturalna, a piecza zastępcza okresowo zastępuje rodzinę przeżywającą trudności w opiekowaniu się i wychowaniu dziecka.

Program zakłada tworzenie warunków dla poprawy jakości życia rodzin i dzieci, poprawę poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie patologii społecznej, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla różnych form pieczy zastępczej. Realizacja celów programu pozwoli na zbudowanie zintegrowanego systemu pieczy zastępczej na terenie powiatu pączęzańskiego, zapewni dzieciom opiekę i wychowanie przede wszystkim w rodzinnych formach pieczy zastępczej, pozwoli wesprzeć bliższą realizację programów usamodzielnienia wychowanków opuszczających pieczę zastępczą. Stworzy również warunki do powstawania i funkcjonowania nowych rodzin zastępczych, a także rodzinnych domów dziecka.

Wskazuje się jako pożądane, systematyczne podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków dysfunkcji oraz promocję rodzinnego stylu życia i idei rodzicielstwa zastępczego. Wskazane w programie działania mają formy działań wspierających oraz profilaktycznych. Przyjęcie programu nie oznacza obowiązku realizacji wszystkich działań w danym roku, czy okresie, program może być uzupełniany o następne projekty i działania.

Skuteczna ochrona dzieci, pomoc do nich kierowana może być osiągnięta jedynie poprzez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących na ich rzecz.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Powiatu Pączęzańskiego

Jacek Lewicki